

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Mariusz Szczygieł

Raiul pe pământ

Traducere din limba polonă
de Cristina Godun

EDITURA
ART

Respect pentru oameni și cărți

Îi mulțumesc răposatului Kurt Vonnegut pentru că mi-a servit drept sursă de inspirație pentru două fraze.

Le mulțumesc cehilor:

Antonín Císza, Pavlín și Petrova Kourom, Michal Ginter, Jaroslav Jiskrová, Daniel și Doubrava Krautschneiderovy, Olga Nešporová, Zdenek Pavelka, Rostislav Pech, Jiří Pokorný, Magdalena Sodomková, Pavel Trojan, Petr Vavrouška.

Le mulțumesc cehofililor:

Olga Czernikow, Karol Furmański, Robert Karszna, Krystyna Krauze, Katarzyna Krawczyk, Agnieszka Lamek, Mariusz Surosz, Maria Szadkowska, Marcin Utracki, Damian Walisko, Wojtek Zalewski, Elżbieta Zimna, Ania Zura, Maja Wesolowska.

Dar, în mod special, le mulțumesc psihoterapeutei Danuta Golec, Renatei Zdražilova și dr. Maciej Myszka.

Cuprins

În loc de introducere.....	7
Coming out.....	9
A luat foc patul.....	12
Îngăduință.....	38
În absența domnului Hrabal.....	40
De ambele părți ale ferestrei.....	45
Fotograful ceh.....	57
O națiune cu cod la interfon.....	70
Război și ejaculare.....	70
Despre polonezi și cehi.....	74
Codul.....	80
Eu doar am trecut pe acolo cu tramvaiul.....	81
Matematicianul.....	82
Nagano.....	86
<i>Post mortem</i>	88
Aș putea să nu cred?.....	90
Cum se poate trăi fără Dumnezeu?.....	91
Dumnezeu nu mai sperie pe nimeni.....	92
Dumnezeu și chestionarele sociologice.....	97
Întrebări de la credincioși.....	98
Dumnezeu grotesc.....	99
Dumnezeu și <i>pohoda</i>	101
Dumnezeu și Gott.....	103
Dumnezeu în sos vârtos.....	106

Dumnezeul invocat	108
Dumnezeu în <i>dark-room</i>	109
Dumnezeu <i>junkie</i>	112
Dumnezeu nu e o nulitate.....	113
Și Dumnezeu are nevoie de un PR	115
Întrebări din partea enoriașilor – continuare.....	120
Ultima întrebare din partea enoriașilor.....	121
Dumnezeu într-un cabinet de psihanaliză	122
Scurtă istorie a aversiunii	123
Distracție plăcută cu papa!.....	135
Seara de vineri	135
Sâmbătă dimineață.....	140
Sâmbătă, 12.30.....	143
Sâmbătă, 17.30.....	145
Duminică, 8.00	148
Duminică, 15.30	150
Luni dimineață.....	153
Luni după-amiază	155
Mărți dimineață.....	155
Mărți la amiază.....	156
Jocul de-a vietnameza	158
Îmi trag sufletul	161
Vrei să-l faci pe Dumnezeu să râdă?.....	170
Fabrica de răs	178
Apel.....	199
Provocatorul ceh	200
Stația: Fiul lui Dumnezeu	
nu e pentru polonezi.....	202
Stația 1: David Černý scoate limba	204
Oprire: excursia	206
Stația 2: David Černý se pișă pe statul ceh.....	206

Oprire: aluat de găluște.....	208
Stația 3: David Černý spânzură un om	210
Stația 4: David Černý spânzură carne	211
Oprire: Knižák	212
Oprire: Michael Jackson.....	213
Stația 5: David Černý l-a vârat pe președinte în fund	213
Oprire: disperarea râsului.....	215
Stația 6: David Černý trimite bebeluși la cer.....	216
Stația 7: David Černý înzestrează un trabant cu testicule.....	218
Stația <i>Post Scriptum</i> : o masă la Liberec	220
Oprire: producătorul de spermă	222
Raiul pe pământ.....	226
Aici suferința nu e pe placul nimănui	228
Nu-mi doresc nimic altceva decât liniște	246
În loc de încheiere	250

Coming out

Ani de zile, când mergeam la o petrecere, știam că, dacă totuși se deconspiră, asta nu se întâmplă imediat. Eram în stare să mă uit ore în șir fără ca radarul meu interior să poată depista ceva. Puteam să aștept oricât și tot degeaba. În prezența mea nu-și făceau niciun fel de semne.

Totuși, de când m-am declarat public, mulți recunosc atunci când îmi strâng mâna că și ei sunt la fel.

Acum chiar de la intrare mă asaltează un cor de „Și eu sunt!“, „Și eu!“, „Și eu!“. Nu mai spun câte mailuri am primit în ultimii ani cu destăinuiți de genul: „Mă bucur că măcar ție pot să-ți scriu despre asta. Karol.“

Iar imediat ce ne dăm în vileag, observ cu plăcere cum ni se ameliorează starea de spirit și ni se destind mușchii feței. Chiar și într-un mediu străin și necunoscut – ne atragem reciproc.

Iar când, chiar și pentru câteva minute, trăim o fără-rămă de plăcere comună, se vede imediat ce înseamnă pentru noi, cehofilii, Cehia.

E ca un desert, ca frișca de pe prăjituri, ca glazura de ciocolată careia nu-i poți rezista.

E ca o femeie pentru un *drag queen*.

E acea parte din personalitatea noastră pe care nu o avem.

Tânjim după ea. O căutăm, dar în Polonia, din varii motive, nu o putem găsi.

Fiecare dintre noi știe măcar un banc despre cehi, o scenă de film sau un tipar de comportament care reprezintă dovada a cât de mult se deosebesc cehii de noi.

Colegul meu (Piotr Lipiński, reporter) îndrăgește foarte mult o amintire de la o tavernă (*Na Skalce*, la colțul străzilor *Na Veselí* și *5 Května* din Praga), unde a văzut un bărbat cu barbă stând la o bere cu câinele său. El pe scaun, câinele pe jos. Bărbatul culegea spuma de pe bere cu degetul arătător și i-o servea delicat câinelui fericit.

Un amic (Józef Lorski, informatician) își amintește cu drag următoarea scenă din Moravia: „O brutărie în care se vinde pâine, dulciuri, sandviciuri, ba chiar și tocinei de cartofi. Singura vânzătoare din acel magazin, o fată tânără, vorbește tare la mobil. Râde, povestește ceva ce s-a întâmplat cu o zi mai înainte, iar în tot acest timp se formează o coadă tot mai mare. Durează cam cinci minute, zece, eu mă uit și aștept ca cineva să se enerveze. Oamenii stau răbdători, ba chiar zâmbesc. În cele din urmă, vânzătoarea termină convorbirea și ne lămurește că era ceva important. La care un client, zâmbitor, îi răspunde: «Cred că ați vorbit de două sute de coroane.» Și nimeni nu a avut niciun fel de reproș.“

O prietenă, care se ocupă de forumul „Cehia“ de la *Gazeta.pl*, Mirka Hanczakowska, prețuiește o altă amintire din Olomouc. Era în ultimele luni de sarcină și seara ieșea la plimbare. A observat că la capătul pasajului prin care trecea un grup de tineri se încăierară. În Polonia – spune ea – ar fi făcut imediat stânga-mprejur, dar în Cehia nu i-a trecut așa ceva prin cap și, fără să stea deloc pe gânduri, s-a dus direct spre ei. Iar ei, când au văzut-o, au încetat să se mai bată, s-au tras deoparte ca să poată trece, apoi au reluat bătaia.

Iar eu îmi amintesc cu mare drag de un pisoar (din stația de metrou Piața Republicii din Praga). Când mi-am ridicat privirea și m-am uitat la perete, pe un abțibild decolorat, albastru, lipit acolo încă din secolul trecut, am văzut îndemnul: **PREȚUIȚI BUNĂVOINȚA ÎNTÂMPLĂTOARE ȘI FAPTELE FRUMOASE LIPSITE DE SENS.**

Există oare în lumea asta un grup de străini care păstrează în suflet asemenea amintiri imponderabile despre Polonia?

Totuși, ca să nu cedez păcatului (natural, la mine) de a mitologiza și idealiza, o să apelez acum la părerea lui Oscar Wilde, care spunea că cel mai tare ne displac oamenii cu aceleași metehne ca noi.

Prin urmare, de aceea îi iubim pe cehi.

Pentru că sunt un popor care au cu totul alt fel de metehne.

„Stimate Domnule Egon Bondy,

Mulți cehi sunt convinși că v-a născocit Hrabal. Cei care știu că n-ați fost plăsmuit cred totuși că nu mai trăiți. De aceea, vă rog să îmi acordați o întâlnire.

M. Szczygieł.“

„Stimate Domnule Coleg,

Vă informez cordial că încă mai trăiesc. Și totuși, din motive de sănătate, pe care o să vi le deslușesc în persoană, încep să trăiesc numai de la ora paisprezece. Vă rog să nu ajungeți mai devreme, ci mai degrabă la paisprezece trecute fix, atunci o să avem timp pe-ndelete.

Al dumneavoastră, Bondy.“

Hrabal l-a plăsmuit astfel:

„Întotdeauna când stătea în soare, Egon arăta ca un faun care a ieșit dintr-un butoi cu bere, părul blond îi cădea întotdeauna de-a lungul urechii, iar barba în strălucirea soarelui arăta ca scaldată în bere blondă. [...] Lui Vladimir, Bondy și mie ne plăcea atât de mult berea, încât atunci când ne-au adus la masă prima halbă, am speriat întreaga tavernă, am strâns spuma în palme și ne-am frecat-o pe față, ne-am pus-o în păr, ca evreii care își ung perciunii cu apă cu zahăr și, pentru că la a doua bere am repetat chestia cu spuma, luceam și duhneam a bere de la un kilometru.“

Egon Bondy a devenit așa:

S-a născut în anul 1930 și mai întâi s-a numit Zbyněk Fišer. E numele unei familii de morari cehi. Cel mai departe a ajuns în viață tatăl lui Zbyněk, deoarece a fost ofițer. S-au stabilit la Praga. Mama – din păcate – nu i-a permis lui Zbyněk să se joace cu alți copii. Îl ducea la cafenea și o dată pe săptămână la operă, unde, până la război, au avut propria lojă. Nu o suporta pe mama lui, nevricoasă și labilă. Când îl respingea, când „se năpustea asupra lui cu dragoste de maimuță“. A spus că atunci când a murit, pe când el avea vreo treisprezece ani, s-a simțit ușurat. Când a intrat în clasa întâi, a fost șocat să afle că pe lume trăiesc atâția copii. La vârsta de șapte ani, s-a îndrăgostit până peste cap de colegul său de bancă (așa a povestit când avea șaptezeci și unu de ani). S-a îndrăgostit de un băiețuș dintr-un subteran jilav, fiul unor proletari. L-a invitat la el acasă. „Pentru că tatăl meu nu avea prejudecăți de clasă.“ Pentru tatăl băiatului, generalul a găsit chiar și ceva de muncă. Cum s-a născut marxistul din Bondy? Bondy însuși nu dă prea multe explicații, dar poate cheia trebuie căutată tocmai în atitudinea tatălui său.

Egon Bondy a iubit marxismul până în ultima zi a vieții. „Marxismul – a scris el – le dă oamenilor speranță, ca să nu cadă de tot pradă disperării că ne așteaptă o catastrofă în urma căreia n-o să mai rămână nimic.“

Spre sfârșitul anului 1948, în Uniunea Sovietică a început obsesia antievreiască. Informațiile despre epurările care se făceau în rândurile comuniștilor au ajuns până la Praga.

— Pentru noi, niște tineri de optsprezece ani – spunea el – a fost ceva șocant. La trei ani după Holocaust! Că doar comunismul a fost clădit de evrei și tocmai pentru ei ar fi trebuit să fie cel mai echitabil regim politic.